

שיעור חמישי: חקלאות עם פנים לאחר

מצוות התלויות בארץ

קבוצת מצוות חשובה בהלכה היהודית נקראת "מצוות התלויות בארץ". מצוות אלו קשורות בארץ בשני רבדים: הן מצוות הקשורות לעבודת האדמה, לחקלאות, והן מחייבות רק בארץ ישראל. חלק ניכר ממצוות אלו הן מצוות חברתיות, כלומר מצוות המעודדות ערבות הדדית וסיוע לחלשים בחברה. בשיעור זה נכיר את המצוות "לקט", "שכחה" ו"פאה". מצוות אלו מחייבות את החקלאים להותיר בשדה מעט מהיבול, כדי שעניים יוכלו לבוא ולאסוף אותו בעצמם. בשיעור ניגע בסוגיית העוני בכלל, נלמד על המצוות ועל אופיין החברתי, ונכיר דרכים עכשוויות לפעול ברוח המצוות האלה.

מטרות השיעור:

- התלמידים יתוודעו לתופעת העוני ויבינו את חשיבות העזרה לחלשים.
- התלמידים יכירו את המצוות "לקט", "שכחה" ו"פאה" וילמדו על אופיין החברתי.
- התלמידים יקבלו השראה לפעול ברוח המצוות האלה, להימנע מבזבוז מזון ולתרום לנזקקים.

אביזרים:

פתקיות (חמש לכל תלמיד)

נייר דבק

מקרן ומחשב

דף עבודה (נספח א')

מבנה השיעור:

חלק א': פירמידת הצרכים

חלק ב': לקט, שכחה ופאה

חלק ג': מזון צדק

מהלך השיעור:

חלק א': עוני

לפני שנלמד על המצוות לקט, שכחה ופאה, נכיר את תופעת העוני. את החלק הזה יש ללמד ברגישות ובעדינות. כדאי להימנע מאמירות גורפות ומכלילות, ולהביא בחשבון שהמצב החברתי-כלכלי (הסוציו-אקונומי) של התלמידים בכיתה אינו אחיד.

כותבים על הלוח ברכה מתפילת שחרית (מברכות השחר):
"בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שְׁעָשָׂה לִי כָל צָרָכֵי".
מבקשים מהתלמידים להציע דוגמאות לצרכים שיש להם. מחלקים לתלמידים חמישה פתקים דביקים (או פתקים רגילים, ואחר כך אפשר להדביקים בנייר דבק), ומבקשים מהם לכתוב על כל פתק צורך אחד שלהם (בין שהוא מסופק, בין שהוא אינו מסופק, בסך הכול חמישה צרכים). הנחו אותם לחשוב על כל מיני דברים שהם צריכים, לא רק על צרכים חומריים (אפשר לתת דוגמאות, כמו יום חופש, להצליח במבחן וכדומה).

על הלוח מציירים פירמידה, מחלקים אותה לחמש שכבות, ובכל שכבה כותבים סוג אחר של צרכים, כמו באיור.

העשרה למורה

תאוריית הצרכים של מאסלו – הסבר קצר:

הרעיון המובע בפירמידת הצרכים הזאת מיוחס לפסיכולוג האמריקאי אברהם מאסלו (1908-1970). לפי תפיסה זו, רק לאחר שהצורך הנמוך יותר בפירמידה מסופק יכול האדם להתקדם הלאה ולשאוף לסיפוק הצורך הגבוה יותר. לכל בני האדם צרכים קיומיים, צרכים גופניים בסיסיים, כמו די מזון ושעות שינה, והם נמצאים בתחתית הפירמידה. רק אדם שיש לו הצרכים האלה יכול להרשות לעצמו להקדיש משאבים כדי לדאוג לביטחונו: לקורת גג, לכסף מספיק, להגנה מסכנות למיניהן וכו'. אם צרכים אלו מסופקים האדם מתפנה לדאוג לצרכים הקשורים בשייכות ובאהבה – הצורך בחברים ובמשפחה ובתמיכתם. בשלב הבא באים הצרכים הקשורים בכבוד ובהערכה – למשל, הצורך בהכרה, בהצלחה בלימודים, בהישגים בספורט ועוד. כשכל צורכי האדם "הנמוכים" מסופקים הוא יכול לדאוג לסיפוק הצורך הגבוה ביותר – הצורך במימוש עצמי – למשל, להביא לידי ביטוי כישרון שיש לו, להגשים חלום וכדומה.

מזמינים כל תלמידה ותלמיד להדביק פתק או כמה מהפתקים שכתבו במקום המתאים בפירמידה. בודקים באיזה שלב בפירמידה מתמקדים רוב הפתקים. האם בשלבים שאמצע הפירמידה? האם רבים הזכירו גם את הצרכים הבסיסיים, כמו מזון? האם יש ילדים שמעסיק אותם הצורך במימוש עצמי? מסבירים שקבוצות שונות של אנשים יענו אחרת לשאלה מהם הצרכים שלהם, על פי תרבותם ועל פי המצב החברתי-כלכלי שלהם. לדוגמה אנשים החיים בעוני, שעליהם נדבר בשיעור, יתמקדו בוודאי בצרכים הבסיסיים יותר.

מקרינים [סרטון](#) המציג פערים חברתיים בחברה בישראל (מספיק לצפות 05:2 דקות).

לנשים המוצגות בסרטון צרכים שונים. בעקבות הצפייה שואלים:

- איפה כל אחת מהנשים שנראו בסרטון נמצאת בפירמידת הצרכים?
- מה אתם חושבים על ההבדלים הגדולים האלה בין הצרכים? איך זה גורם לכם להרגיש?
- מה אפשר לעשות כדי לצמצם את הפערים האלה?

ההיכרות עם צרכים של אנשים החיים בעוני עוזרת לנו לדעת כיצד לעזור להם. העזרה לאנשים החיים בעוני היא חלק חשוב מהחברה הראויה לפי התפיסה היהודית. בשיעור נלמד על האחריות החברתית המשותפת שלנו לעזור למלא את צורכיהם הבסיסיים של אנשים החיים בעוני.

הערה חשובה:

יש שתי דרכים מקובלות להגדיר עוני ולמדוד אותו: השיטה **המוחלטת** והשיטה **היחסית**. לפי השיטה המוחלטת, עני הוא מי שהכנסתו אינה מספקת כדי לספק לעצמו סל מוצרים בסיסי (בעיקר מזון, מחסה ולבוש). לעומת זאת, לפי השיטה היחסית, העוני משקף אישויון כלכלי וחברתי, ולכן עני הוא מי שהכנסתו נמוכה במידה ניכרת מההכנסה המאפיינת את כלל האנשים בחברה. בחברות שפע כמו מדינת ישראל (ומדינות רבות אחרות) הגדרת העוני ("קו העוני") היא יחסית, כלומר גם אנשים שיש להם הצרכים הבסיסיים הדרושים למחייה, אך הם אינם יכולים להשיג דברים אחרים הנחשבים בסיסיים בחברה שהם חיים בה (כמו השכלה, אמצעי תקשורת מקובלים ועוד) נחשבים אנשים החיים בעוני.

קוראים פסוק מספר ישעיהו ומסבירים אותו:

הָלוֹא פָּרַס לְרַעֲב לַחֲמֶךָ וְעֲנִיִּים מְרוּדִים תִּבְיֵא בֵּית, כִּי תִרְאֶה עָרֶם וְכִסִּיתוּ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם.
(ישעיהו נ"ח, ז')

הנביאים עודדו את עם ישראל לנהוג בחסד עם עניים. הנביא ישעיהו אומר שהאדם צריך לחלוק את לחמו עם הרעבים, להכניס לביתו אנשים חסרי בית ולתת מלבוש למי שאין להם בגד, והוא מסיים באמירה "וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלֵּם". המשמעות הפשוטה של המילה **בְּשָׂרְךָ**, הפשט, היא שאר בשר, קרוב משפחה, אך אפשר להרחיב את הפרשנות: גם העניים וגם מי שיש להם די כסף עשויים **מבשר** אחד, הם שווים ודומים, מלבד העניין הכלכלי. לכן האדם מצווה שלא להתעלם מהדומה לו, מבן מינו, והוא מחויב לנהוג בו בכבוד ולעזור לו כמו שהיה רוצה שיכבדו אותו ויעזרו לו.

חלק ב': לקט, שכחה ופאה

עובדים בזוגות או ביחידים על דף עבודה (נספח א'). דף העבודה עוסק בפסוקים מהתורה המצווים על המצוות "לקט", "שכחה" ו"פאה". מסבירים שהתורה עוסקת הרבה באנשים המוחלשים בחברה ומצווה לעזור להם ולנהוג בהם בכבוד. לקט, שכחה ופאה הן שלוש מצוות שהחקלאים מצווים בהן ועיקרן עזרה לעניים. הפסוקים שבדף העבודה הם אלה:

לקט ופאה:

וּבְקִצְרְכֶם (כשאתם קוצרים) אֶת קִצִּיר אֲרָצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ בְּקִצְרְךָ, וְלִקְט קִצִּירְךָ לֹא תִלְקֹט.

שְׂכָחָה:

כִּי תִקְצַר קִצְרֵךְ בְּשִׂדְךָ וְשָׂכַחְתָּ עֹמֵר בְּשִׂדְךָ
לֹא תֵשׁוּב לְקַחְתּוֹ – לִגְרַתְּ לִיתוֹם וְלֹאֲלִמְנָה יִהְיֶה,
לְמַעַן יִבְרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ.
[...]

וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם –
עַל כֵּן אֲנֹכִי מִצְוֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת הַדָּבָר הַזֶּה.
(דברים כ"ד, י"ט-כ"ב)

מסכמים את העבודה בדף העבודה במליאה. מסבירים ש"גר יתום ואלמנה" הם הקבוצות החברתיות שלפי תפיסת התורה זקוקות לסיוע יותר מאחרים. בתקופת המקרא לרבים מהגרים (אנשים שגרו בארץ ישראל אך לא היו שייכים לעם ישראל) מהיתומים ומהאלמנות לא הייתה תמיכה חברתית רחבה, ולכן הם היו עניים. משום כך התורה מצווה לעזור להם דווקא ולהותיר להם את הלקט, הפאה והשכחה. לפי הנאמר בפסוקים האלה, על החקלאיים להותיר בשדה מזון שיוכלו העניים לאסוף. על החקלאים לעשות זאת בדרך מכוונת ובדרך לא מכוונת: מכוונת – כאשר קוצרים את השדה עליהם להשאיר פינה (פאה) אחת לא קצורה, שממנה יוכלו העניים לקצור; לא מכוונת – כאשר נופלות שיבולים בודדות לאדמה (לקט), אסור להרים אותן והם נשארות לעניים. כמו כן, אם נשכחו אלומות שיבולים בשדה (שכחה), אסור להם לשוב ולאסוף אותן, וגם הן נותרות לעניים.

שואלים:

- מה דעתכם על השיטה הזאת של עזרה לאנשים החיים בעוני – האם היא טובה בעיניכם יותר מנתינת כסף (צדקה)?
- במה שונה שיטה זו מנתינת צדקה בכסף? (במצוות האלה על העניים לבוא לשדה ולעבוד בעצמם כדי לספק לעצמם מזון, הם לא יכולים לעשות זאת בסתר, והנתינה היא של מזון דווקא – ולא של בגדים או של כסף)

חלק ג': מזון צדק

המצוות לקט, פאה ושכחה, ועוד מצוות חקלאיות אחרות, הן מצוות הנהוגות רק בארץ ישראל, כלומר חקלאים יהודים בחוף לארץ אינם נדרשים לקיים אותן. ייתכן שהסיבה לכך היא שהן מצוות חברתיות, ובשביל לקיימן יש צורך במבנה חברתי מסוים ובמידה מסוימת של שלטון עצמאי. כידוע, המבנה החברתי-כלכלי שהתקיים בארץ בתקופת המקרא איננו דומה לסדר החברתי, הכלכלי והמדיני בחברה שלנו היום, בישראל בפרט ובעולם המערבי בכלל. החברה המערבית המודרנית אינה חברה חקלאית. אנשים אינם מפיקים את מזונם בעצמם משדותיהם, אלא מרווחים כסף בדרכים מגוונות ואתו רוכשים את מזונם. גם האנשים החיים בעוני בימינו אינם מגיעים לשדות ללקט את התבואה שהשאירו להם החקלאים, אלא מקבלים סיוע מהמדינה ומגופים אחרים בדרכים "ישירות" יותר (כמו חלוקת סלי מזון), ובעיקר בדרכים עקיפות (באמצעות תשלום קצבאות, הנחות בקבלת שירותים וכדומה).

מסבירים לתלמידים את הקשר של מצוות אלו לארץ ישראל ושואלים :

- איך, לדעתכם, אפשר בכל זאת לקיים היום את המצוות האלה?
- אם האנשים החיים בעוני אינם מגיעים עוד לשדות בעצמם – מה אפשר לעשות כדי להביא את המזון אליהם?

צופים בסרטון של ארגון "לקט ישראל".

לפי הנתונים שבסרטון, כמות המזון הלא־מנוצל בעולם היום היא יותר ממיליארד טונות בכל שנה: כל מנה עשירית במסעדה, כל עגלת סופר חמישית, 45% מיבול הפירות והירקות, 30% מהדגנים, 20% ממוצרי החלב והבשר. בסך הכול כשליש מהמזון בעולם. ובאותה עת, כידוע, אנשים רבים בעולם אינם מסוגלים לספק לעצמם מזון מספיק. מצב זה מעיד על חוסר צדק בתחום המזון.

בעקבות הצפייה בסרטון שואלים :

- כיצד "לקט ישראל" וארגונים אחרים הפועלים בתחום זה עוזרים לפתור את הבעיה הזאת, להפחית את חוסר הצדק המשווע?

מסבירים לתלמידים שחלק מבזבז המזון מתרחש גם בגללנו, הצרכנים – אנחנו נוטים לקנות יותר ממה שאנחנו צריכים ולזרוק לפח מזון טוב למאכל. מה אפשר לעשות כדי להימנע מבזבז מזון בסביבה הקרובה שלנו? דוגמאות :

העשרה למורה

מזון צדק (Food Justice) הוא מונח ותנועה עולמית הפועלת להגברת הביטחון התזונתי של אנשים ממעמד חברתי-כלכלי נמוך. במסגרת הפעילות של התנועה מוקמות גינות קהילתיות המגדלות מזון בריא באזורים שבהם לאנשים אין נגישות כלכלית למזון טרי. נושאים אחרים העומדים על סדר היום של התנועה הם הבטחת זכויות הוגנות לפועלים חקלאיים, הקטנת מרחק השינוע של המזון ושמירה על איכות הסביבה, גידול מזון בריא שאינו מכיל רעלנים מריסוס, שמירה על הקרקע ועל בעלי החיים בתהליך ייצור המזון, ועוד נושאים רבים. בכיתה ו' יוקדש שיעור שלם לנושא זה. חפשו ברשת Food Justice, ויש גם [עמוד פייסבוק](#) פעיל בארץ העוסק בנושא.

- אם מביאים לבית הספר אוכל ולא רוצים לאכול אותו, במקום לזרוק לפח אפשר להציע אותו לילדים אחרים.

- כאשר הולכים לקנות אוכל עם ההורים, אפשר לבקש רק את מה שבאמת אוכלים ולא לפי חשק רגעי.

מעלים יחד רעיונות לדרכים נוספות לנהוג בצדק בתחום המזון.

כיצד יכולים מעשים אלו להועיל לאנשים החיים בעוני? למשל, אפשר לאסוף בבית

הספר מזון עודף מארוחות צהריים ולהעבירו לארגון צדקה, כל משפחה יכולה להעביר מוצרי מזון עודפים למשפחות נזקקות. המזון שאוספים ארגוני הצדקה הוא בדרך כלל מוצרי מזון סגורים באריזתם, ולרוב מזון לא מבושל. בתי הספר של תל"י מקיימים [פעילות משותפת עם "לקט ישראל"](#).

סיכום

לצערנו, עוני היא תופעה חברתית לא מבוטלת במדינת ישראל, וחשוב להיות מודעים לה ורגישים כלפי האנשים המתמודדים אתה. המודעות למצבם של האנשים החיים בעוני ולצורכיהם מאפשרת לנו לעזור להם יותר. פסוק התורה שקראנו מציעים דרך אחת של עזרה לעניים, במצוות לקט, שכחה ופאה. על פי המצוות האלה, החקלאים נדרשים להשאיר פינה לא קצורה בשדה לעניים ואף להותיר מאחור שיבולים שנפלו בזמן איסוף התבואה

ואלומות שנשכחו בשדה. העניים מוזמנים לבוא לאסוף מהשדה את המזון בכוחות עצמם. אף על פי שעיקר הסיוע לאנשים החיים בעוני היום הוא בדרכים עקיפות, והם אינם מגיעים עוד בעצמם לאסוף מזון מהשדות, ארגון "לקט ישראל" וארגונים אחרים פועלים לאיסוף עודפי מזון בעבורם ברוח המצווה המקראית. פעולתם של הארגונים האלה חושפת אי-צדק גדול – אף שלרבים אין מה לאכול, מזון רב מתבזבז ומושמד. גם אנחנו יכולים לתרום למניעת בזבז מזון ולנסות שלא לזרוק מזון ראוי למאכל. אפשר להציע אותו לאנשים בסביבתנו הקרובה, ובנסיבות מסוימות אף לאסוף כמויות ניכרות ממזון שעתיד להיזרק ולהעבירן לנזקקים.

האדם עץ השדה

כישרונות ויכולות "מבוזזים" גם הם שפע שיכול ללכת לאיבוד, כמו מזון שמושלך אל הפח. לכל אחד ואחת מאתנו יכולות שאיננו מביאים לידי ביטוי ואיננו חולקים אותם עם הסביבה. לדוגמה, ילדה שמציירת יפה, אבל אינה משתמשת בכישרון שלה, לא לצרכיה האישיים ולא כדי לתרום לסביבה. מבקשים מהתלמידים לכתוב לעצמם מהם הכישורים והיכולות שלהם, ושואלים אם, לפי הרגשתם, הם משתמשים בכל היכולות שלהם, או שיש דברים שהם לא מראים לאחרים או לא משתמשים בהם. בעקבות התשובות אפשר לשאול: מדוע אנו נמנעים לפעמים מלהשתמש בכישורים שלנו? מי מפסיד מכך? מה יכול לגרום לנו לבטא את היכולות שלנו גם בציבור, בחברה? לפעמים כשאנחנו יודעים שיכולת שיש לנו יכולה לעזור למישהו אחר אנחנו מתאמצים יותר להשתמש בה, גם אם יש לנו סיבות להימנע מכך בנסיבות אחרות (כמו בושה). מביאים דוגמאות למקרים שבהם התלמידים השתמשו ביכולות שלהם כדי לעזור לאחרים.

במרחב החקלאי

- בתקופה זו בשנה סביר להניח שכבר יש יבול כלשהו במרחב החקלאי (ירקות או פירות). אפשר לתרום את היבול לנזקקים, או לארגן שוק שיימכרו בו היבולים מהגינה וגם מוצרים אחרים (למשל, יצירות שהתלמידים יכינו), ואת הכסף שייאסף לתרום לנזקקים.
- אם יש גינה קהילתית באזור בית הספר, או שדה חקלאי בשיתוף הקהילה (CSA – שדה שמוכרים את תוצרתו ישירות לצרכנים), כדאי לבקר במקום ולהיפגש עם הפעילים בו.
- בגינה שמטפלים בה נכון לא מתבזבז דבר. גם גידולים שלא צלחו, ואפילו עשבים שוטים, מקבלים תפקיד מועיל חדש – הם משמשים לייצור מזון משומר (שמראהו חשוב פחות) לייצור דשנים ולקומפוסט. כדאי להראות לתלמידים דוגמאות לניצול כזה. הימנעות מבזבז מבטאת את האחריות שלנו לסביבה ואת ראיית האחר. בניגוד לתפיסה שעודפים הם עדות לשפע ולהצלחה כלכלית, אפשר לטעון שהם אות קלון לחברה על אי-הצלחתה לנהל את משאביה בתבונה, קל וחומר בחברה שיש בה מי שיכולים ליהנות מהעודפים האלה.
- אפשר לספר את הסיפור התלמודי על רב עוקבא ואשתו (נספח ב') העוסק בחשיבות העזרה המיידית לנזקקים באמצעות נתינת מזון ולא רק בכסף. בעקבות הסיפור אפשר לדון בצרכים של האנשים החיים בעוני ובמה שחסר להם. האם עוני מתבטא רק במחסור במזון? אילו עוד צרכים אנשים החיים בעוני אינם מצליחים לספק לעצמם? מדוע, לפי הסיפור, נתינת מזון עדיפה על נתינת כסף? מה דעתכם על כך? מה אפשר ללמוד מהרעיון הזה על הדרכים צדקה? אפשר לדבר על סוגים נוספים של עזרה לאנשים החיים בעוני, כמו סיוע בשיקום מתלות כלכלית (שמעניקים ארגונים כמו "פעמונים"), העסקה הוגנת, מתן שירותים בחינם או בעלות סמלית (כמו צהרונים) ועוד.

חקלאות עם פנים לאחר – דף לימוד

קראו את הפסוקים המלמדים על המצוות "לקט", "שכחה" ו"פאה" וענו על השאלות.

שְׁכַחָה:	לֶקֶט וּפָאָה:
<p>כִּי תִקְצֹר קִצִּירָךְ בְּשָׂדֶךָ וּשְׁכַחָתָה עִמָּךְ בְּשָׂדֶךָ לֹא תֵשׁוּב לְקַחְתּוֹ – לִגְר לִיתוֹם וְלֹא לְמִנְהַ יִהְיֶה. לְמַעַן יִבְרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ. [...]</p> <p>וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם – עַל כֵּן אֲנֹכִי מְצַוְךָ לַעֲשׂוֹת אֵת הַדָּבָר הַזֶּה. (דברים כ"ד, י"ט-כ"ב)</p>	<p>וּבְקִצְרְכֶם (בזמן שאתם קוצרים) אֵת קִצִּיר אֲרָצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֶךְ בְּקִצְרְךָ, וְלֶקֶט קִצִּירָךְ לֹא תִלְקֹט. לְעֹנֵי וְלִגְר תַּעֲזֹב (תשאיר) אִתָּם, אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. (ויקרא כ"ג, כ"ב)</p>

א. מתחו קו בין המילה לפירושה:

אלומה, קבוצת שיבולים קשורות זו לזו	לֹא תִכְלֶה...
פינה אחת בשדה שלא קוצרים	לֶקֶט
שיבולים הנופלות בזמן הקציר	גֵר
אדם שגר בארץ ישראל אך אינו שייך לעם ישראל	עֹמֵר
לא תקצור את השדה כולו	פָּאָה

ב. הסבירו במילים שלכם את המצוות "לקט", "שכחה" ו"פאה".

_____ לֶקֶט

_____ שְׁכַחָה

_____ פָּאָה

ג. מי האנשים האמורים ליהנות מהיבול הנשאר בשדה לפי ספר ויקרא, ומיהם לפי ספר דברים? מה משותף לכולם?

_____

_____

ד. מהם הטעמים (הסיבות) למצוות האלה על פי הפסוקים? סמנו את הפסוקים המביאים את הטעמים והסבירו אותם.

_____

_____

מר עוקבא ואשתו

היה היה אדם ושמו מר עוקבא, ובשכנותו גר עני אחד. מר עוקבא דאג לעני ורצה לעזור לו, וכדי שהעני לא יתבייש שהוא מקבל עזרה עשה זאת מר עוקבא בחשאי: בכל יום בא לפתח ביתו של העני שלשל ארבעה מטבעות בחריץ הדלת והסתלק.

פעם אחת אמר העני בלבו: מעניין מי נותן לי בכל יום מטבעות? אחכה ליד הדלת ואגלה מיהו. באותו יום הלכו יחדיו מר עוקבא ואשתו. כאשר קרבו אל הדלת ראה העני דרך החריץ שהם מתקרבים ופתח את הדלת כדי לראותם.

מר עוקבא ואשתו ראו שהדלת נפתחת ומיד הסתובבו לאחור והסתלקו כדי שלא יתגלו. מר עוקבא ואשתו התחבאו בתנור אבן גדול. התנור דלק קודם לכן, ורצפתו הייתה עדיין חמה. רב עוקבא צעק: רגליי נכוו! ואשתו השיבה לו: שים את רגליך על שלי, אני לא נכוויתי בחום התנור. עשה מר עוקבא כהצעתה, אך מחשבה מצערת חלפה במוחו – לאשתי קרה נס ורגליה לא נכוו. מדוע? הלוא שנינו עושים מעשים טובים ועוזרים לאחרים. בלי ששם לב אמר מר עוקבא את מחשבתו בקול. שמעה זאת אשתו ואמרה לו: אל תצטער, מובן שעושה אתה מעשים טובים. רוצה אתה לדעת מדוע אירע הנס לי ולך לא? ההבדל בינינו הוא שאתה מביא לעניים כסף והם צריכים ללכת ולקנות לעצמם את מזונם ועד אז הם רעבים. ואילו אני, כיוון שאני נמצאת בבית, אני יכולה להביא להם אוכל ממש – וכך הם שבעים מיד וטוב להם.

(על פי תלמוד בבלי, כתובות ס"ז, עמוד ב')

- מדוע רגלי האישה לא נכוו?
- מה ההבדל בין הצדקה שנתן מר עוקבא לעניים לצדקה שנתנה אשתו?
- האם, לדעתכם, עדיף לתת מזון מלתת כסף? נמקו את דעתכם.